

DİJİTAL OKURYAZARLIK DERSİ

Okuryazarlık Kavramı ve Çeşitleri

Dr. Öğr. Üyesi Hakkı BAĞCI

Okuryazarlık Nedir?

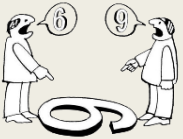
Yazılı materyalleri kullanarak:

Anlama

Analiz edebilme

Yorumlama (Unesco,2006)

Okuryazarlık Nedir?

- Okuryazarlık, okuma ve yazma faaliyetinin eşliğinde kişinin yaşadığı hayatı ve bu hayat içinde nesne ve olayları algılayışı, anlaması ve sosyal hayatındaki bütün ilişkilere bir anlam yüklemesi ile ilgili bir kavramdır.

Okuryazarlık Nedir?

- Okuma – yazmanın dışında bireyin;
  - Hayatı anlaması ve anlamlandırması
  - Kendini ifade edebilmesi
  - Karşındaki kişi tarafından anlaşılmasıdır.

Okuryazarlık Nedir?

- Bilgiyi ifade eden:
  - Harf
  - Sembol
  - Karakterleri
- Analiz edip çözebilme yeteneğidir. (Belshaw, 2011)

Okuryazarlık Türleri

- Bilgi Okuryazarlığı
- Bilgisayar Okuryazarlığı
- Teknoloji Okuryazarlığı
- Medya Okuryazarlığı
- Görsel Okuryazarlık
- Web Okuryazarlığı
- Dijital Okuryazarlık

Bilgi Okuryazarlığı

- Bilgi okuryazarlığı değişik kaynaklardan bilgiye erişme, bu bilgiyi kullanma ve değerlendirme yeteneğidir.
- Bilgi okuryazarlığı problem çözme ve karar vermede bilginin etkili bir biçimde elde edilmesi ve değerlendirilmesidir.

Bilgi Okuryazarlığı

- Bilgi okuryazarlığı, bilgi edinmeye olan ihtiyacın hissedilmesiyle başlayan bilgi edinme problemini çözme sürecinde bilimsel bir ahlakla, bilgi ihtiyacını tanımlama, arama stratejilerini oluşturma, bilgi kaynaklarına ulaşma, ulaşılan bilgiyi analiz etme, yorumlama ve değerlendirme etkinliklerini etkili bir biçimde gerçekleştirilmesidir.

Bilgi Okuryazarlığı

- Bilgi okuryazarı bireyler gereksinim duydukları bilgiyi bulabilir, bu bilgiyi değerlendirir ve etkin biçimde kullanır, yeniden düzenleyebilir, tüm bunları yaparken de teknolojiden etkin bir biçimde yararlanabilir. Bilgi okuryazarları ayrıca eleştirel düşünme, analiz, sentez ve başkaları ile işbirliği yapabilme becerilerine de sahiptir.
- Bilgi okuryazarı birey bilginin nasıl düzenlendiğini, nasıl bulunacağını ve nasıl kullanılacağını bilmesinden dolayı nasıl öğreneceğini öğrenmiş kişidir. Herhangi bir işi gerçekleştirmede ya da karşılaştığı bir sorunu çözmede gereksinim duyacağı bilgiyi daima bulabileceğinden yaşamboyu öğrenen kişidir.

Bilgisayar Okuryazarlığı

- Bilgisayar okuryazarlığı bilgiyi elde etmede, iletişim kurmada ve sorun çözmede bilgisayarı kullanabilme becerilerini kapsar.
- Bilgisayar okuryazarlığı günlük yaşam kalitesi artırabilmek, temel bilgisayar bilgilerini öğrenme, bilgiye ulaşma, bilgisayar teknolojilerini takip edip yorum yapabilme olarak tanımlanabilir.

Bilgisayar Okuryazarlığı

- Bilgisayar okuryazarı olmak bilgisayarı her yönüyle bilmek değildir, bilgisayarın günlük hayatı kolaylaştırmak için kullanabilmek, temel bilgisayar donanımları bilgisine sahip olmak, yazılım türlerini bilmek, i-posta kullanabilmek, günümüzde bilgisayar okuryazarlığı için genel bir çerçevedir.

Bilgisayar Okuryazarlığı

- Bilgisayar okuryazarı olan bir bireyde şu özelliklerin olması beklenir:
  - Bilgisayarın donanım parçalarını tanımlayabilme
  - Bilgisayarı doğru olarak açıp kapatabilme
  - Taşınabilir bellek kullanabilme
  - Fare ve klavyeden veri girişini yapabilme
  - Tarih/saat, ses, görüntü ve diğer donanım aygıtlarını ayarlayabilme
  - Yaygın programları bilgisayara kurup ayarlarını yapabilme
  - Bilgisayarı kullanarak iletişim kurabilme
  - Bilgisayarı kullanarak İnternet'e erişebilme
  - E-posta gönderip alabilme, e-posta mesajlarına dosya ekleyebilme
  - Bilgisayara İnternet'ten dosya indirip
  - İnternet'e dosya yükleyebilme

Bilgisayar Okuryazarlığı

- Bilgisayar okuryazarı olan bir bireyde şu özelliklerin olması beklenir:
  - Pencereleeri boyutlandırıp, taşıyabilme ve kapatabilme
  - Ağ üzerinden dosya sunucularına ve yazıcılara erişebilme
  - Dosyaları farklı sürücüler üzerine kaydedebilme
  - İsteddiği programı çalıştırabilme
  - Bilgisayar dosyaları arasında arama yapabilme
  - Bilgisayar dosyalarını isimlendirebilme, saklayabilme ve silebilme
  - Bilgisayarda dosya kopyalayabilme
  - Kelime işlem yazılımlarını kullanabilme
  - Hesap tablolarını kullanabilme
  - İnternet tarayıcılarını kullanabilme
  - İnternet tarayıcılarının ayarlarını yapabilme, internete güvenli bağlanabilme
  - Web'te arama yapabilme

Teknoloji Okuryazarlığı

- Teknoloji okuryazarlığı bireylerin, teknoloji ile kendileri ve toplum arasındaki ilişkinin anlaşılmasında gerekli olan entelektüel süreç, yeterlilik ve düzenin tümü olarak tanımlanabilir.

Teknoloji Okuryazarlığı

- Teknoloji okuryazarlığı, teknolojinin doğasını, teknoloji ve toplum arasındaki ilişkiyi anlamayı, teknolojik tasarım süreçlerini kavramayı, içerisinde bulunduğumuz teknolojik dünya için ilgili yetenekleri geliştirmeyi ve kendine uygun olan, tasarlanmış, teknoloji alanlarını seçmeyi içerir.

Teknoloji Okuryazarlığı

- Uluslararası Teknoloji Eğitim Kurulu ITEA tarafından teknoloji okuryazarı bir bireyin özellikleri aşağıdaki gibidir;
- Teknolojinin ne olduğunu, nasıl ortaya çıkarıldığını, toplumu nasıl şekillendirdiğini ve toplum tarafından nasıl şekillendirildiğini bilen insandır.
- Birey televizyondan izlediği veya gazeteden okuduğu bir teknoloji haberini çok ilginç bulur, bu bilgiyi kazanır, davranışlarına yansıtır ve buna dayalı olarak bir fikir oluşturur.
- Teknolojinin kullanılmasında tarafsız ve rahattır. Teknoloji ve kullanımının ülke için neden önemli olduğunu anlamak tüm bireyler için gereklidir (Canbaz, 2010).
- Teknolojiyi sorgulayabilen kişi, teknolojik gelişmelerin yarar ve sakıncalarını eleştirebilir, topluma etkilerini fark eder. Böylece bireyler çevrelerini etkileyerek geleceklerini de etkilemiş olurlar

Teknoloji Okuryazarlığı

- Teknoloji okuryazarlığının alt boyutları
- Teknolojinin doğasını anlama
- Teknoloji ve toplum arasındaki ilişkiyi anlama
- Tasarım süreçlerini anlama
- Teknoloji kullanma becerileri
- Teknoloji seçebilme becerileri

Medya Okuryazarlığı

- Medya Okuryazarlığı, medya aracılığıyla aktarılan simgeleri kodlayabilme ve kod çözebilme, analiz ve sentez yapabilme ve dolaylı mesaj üretebilmektir.
- Medya Okuryazarlığı; yazılı ve yazılı olmayan, büyük çeşitlilik gösteren formatlardaki (televizyon, video, sinema, reklâmlar, internet v.s.) mesajlara ulaşma, bunları çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği kazanabilmek olarak tanımlanmaktadır.

Medya Okuryazarlığı

- Center for Media Literacy'nin (Medya Okuryazarlığı Merkezi) kurucusu ve Başkanı Elizabeth Thoman Medya Okuryazarlığı kavramını, öğrencilerin yalnızca gördükleri medya ürününü okumalarını değil, aynı zamanda onu yaratma sürecinde de etkin rol almalarını gerektiren bir hareket olarak yorumlamaktadır.

Görsel Okuryazarlık

- Görsel okuryazarlık; görsel mesajları anlamlandırma ve benzeri biçimde mesaj oluşturma gücü olarak tanımlanmaktadır.
- Aynı zamanda görsel okuryazarlık bir bireyin, diğer bireyler ile olan iletişimde görselleri kullanmasını ve kullanılanları anlamasını sağlayan beceriler bütünü olarak da tanımlanmaktadır.

Görsel Okuryazarlık

- Görsellerin aynı zamanda görsel okuryazarlığının eğitim- öğretim için neden önemli şu şekilde açıklanabilir:
- Görsel okuryazarlık daha çok tam insan gelişimi için oldukça önemli olan beynin sağ yarı küresini kullanmayı gerektirmektedir. Böylece düşünme sürecinde beynin her iki yarı küresini kullanmayı, yani bütünsel düşünmeyi geliştirmiş olacaktır.
- Beynin sol yarı küresine ait soyut düşünceleri canlı, inandırıcı, yoğun ve bildik yaparak onları daha iyi anlama olanağı tanımaktadır.
- Aynı düşünceyi farklı yollarda işleme yeteneği kazandırmaktadır.
- İçinde yaşadığımız doğal ve doğal olmayan çevreden etkilenmektense bireylerin kendi kararlarını alabilmesi için görsel çevreyi okuyabilmelerini ve anlayabilmelerini sağlamaktadır.

İnternet Okuryazarlığı

İnternet ortamında:

- Bilgiyi bulmak
- Ulaşmak
- Kullanmaktır

Web Okuryazarlığı

- İnternet okuryazarlığı ve ağ okuryazarlığı olarak da adlandırılan web okuryazarlığı; genel anlamda bilgi ağlarından bulunan bilgiyi tanımlama, erişme ve kullanma becerisidir.
- Bilgi kaynaklarına erişmek, var olan kaynakları kullanmak ve bunları sentezleyip değerlendirerek yeni bilgi kaynakları yaratmak amacıyla ağların kullanılmasıdır.